Aug. 69

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly: 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVI. Ч. 145. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 12-го СЕРПНЯ 1969 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 12, 1969 No. 145. VOL. LXXVI.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Понеділок, 11 серпня 1969

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗ. НІКСОН НАЙМЕНУВАВ ПАНІ ГЕЛЕН ДЕЛІЧ БЕНТЛІ, редакторку газети „Балтімор Сан" для морських справ членом і керівником Федеральної Морської Комісії. Номінацію пані Бентлі на голову федеральної агенції називають першим випадком в історії президентського урядування Ричарда Ніксона на становищі президента ЗСА. Гелен Деліч Бентлі найменована на становище, що його досі займав контрадмірал Гарлі, який зрезиґнував і відходить у відставку. Платня пані Бентлі виноситиме 40 000 долярів річно.

ВІДОМА АМЕРИКАНСЬКА КІНОВА АРТИСТКА ШАРОН ТЕЙТ і ще чотири особи були замордовані брутально вночі з 8 на 9 серпня ц. р. в одному з домів ексклюзивної дільниці в Беверлі Гіллс в Лос Анджелесі. Крім Шарон Тейт, яка була дружиною польського і англійського кінорежисера Романа Полянського, загинули тієї ночі від ран ножами або ж були постріляні ще фризієр Джей Себрінґ, приятель Полянського польський режисер Войтек Фриковський, приятелька Фриковського Ейбіджел Фолджер і ще один мужчина, ідентичности якого не повелося встановити. Чоловік Шарон Тейт Роман Полянський перебував у той час у Лондоні в Англії. Поліція започаткувала широке слідство й арештувала декілька осіб запідозрених в убивстві, між ними 19-літнього Вілльяма Гарестона, доглядача будинку.

АСИСТЕНТ СЕКРЕТАРЯ СКАРБУ ЕДВІН С. КОГЕН натякнув під час одного із своїх виступів, що схвалена в четвер минулого тижня Палатою Репрезентантів редукція податків надто велика і що передбачені у схваленому законопроєкті податкові полегші можуть вплинути некорисно на федеральний бюджет.

ЄПИСКОП - ПОМІЧНИК РИМСЬКО-КАТОЛИЦЬКОЇ АРХИДІЄЦЕЗІЇ в Ст. Пол - Міннеаполіс, Джеймс П. Шенон, знаний зі своїх заяв у справі контролі народин, подав до відома, що він одружився з 50-літньою вдовицею, Рут Вілкінсон, доброю подругою 48-літнього єпископа від ряду літ. За останніми інформаціями єпископа Шенона позбавлено єпископського сану.

НОВЕ СУДОВЕ СЛІДСТВО В СПРАВІ ФАТАЛЬНОГО АВТОМОБІЛЬНОГО ВИПАДКУ СЕН. ЕДВАРДА КЕННЕДІ, внаслідок якого загинула 28-літня секретарка Мері Джо Копечне з Вашинґтону, буде проведене в Едгартовні, Масс., в дні 3 вересня ц. р. Вирішив провести це судове слідство дистриктовий суддя Джеймс А. Бойл в порозумінні з дистриктовим прокуратором Едмундом С. Денісом. Прокуратор плянує переслухати 15 свідків, але ж не думає покликувати для переслухання самого сен. Едварда Кеннеді. Судова розправа буде закрита для публіки. Зможуть бути присутні тільки акредитовані представники преси.

У СВІТІ

ВПРОДОВЖ КІЛЬКОХ ГОДИН ЗА ОДНУ НІЧ у семи італійських потягах вибухнуло вісім невеликих бомб, підкладених невідомими терористами. Від їх вибухів зазнали легких поранень кілька осіб у вагонах першої кляси. Ще дві бомби не встигли вибухнути — їх знайшла у вагонах поліція і відключила вибуховий механізм. Припускають, що ці невеличкі бомби підкладають представники німецькомовної групи з північного району Болзано в Італії, який до першої світової війни належав до Австрії. Тепер те німецькомовне населення домагається повернення району Болзано до Австрії. Не виключено, що бомби підкладають комуністи - терористи з про-китайської партії.

ПО-ЗРАДНИЦЬКОМУ НАСТРОЄНА ПРОСОВЄТСЬКА КОЛЯБОРАЦІЙНА ГРУПА чехо - словацьких комуністів звернулася із закликом до представників пошти, телеграфу, радіо, телевізії, працівників телефонічних станцій та ін. працівників зв'язку, щоб вони переловлювали і не допускали до передавань жадних „антидержавних" повідомлень, скерованих проти московської окупації країни. Представники Товариства чехо - словацько - совєтської приязні, в якому об'єдналися промосковські коляборанти-комуністи, закликають працівників зв'язку, щоб вони особливо пильно слідкували за „підривними матеріялами".

ПАПА ПАВЛО VI ПОПРОХАВ дати йому більше матеріялів про німецького католицького єпископа з Мюнхену М. Дефреґґера, обвинуваченого в тому, що він під час другої світової війни сприяв убивству 17 італійців німецькими нацистами. Кардинал Гонфалоніері заявив, що йому було не відомо про такий закид в сторону єпископа М. Дефреґґера, піднесеного рік тому до єпископського сану.

ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО „РОЙТЕР" ПОВІДОМИЛО з Москви, що совєтський суд засудив на три роки в таборах праці чотирьох кримських татар, які виступали з протестами проти переслідування татарської меншости в СССР. Їх обвинувачено в писанні й розповсюджуванні „брехливих вигадок". Засуджені, прізвища яких відомі, це люди від 27 до 30 років віку, інтеліґенти, з групи 10 татар, заарештованих майже рік тому в Ташкенті. У совєтській пресі немає про той процес жадної згадки.

СОВЄТСЬКИЙ АВТОР ТАЙПОВ НАДРУКУВАВ на сторінках міжнародного видання „Ню Таймс" антикитайську статтю, в якій обвинувачено режим Мао Тсе-дуна в тому, що він винищує уйґурів та інші національні меншості в провінції Сінк'янґ. Та китайська провінція лежить на кордоні з СССР. Тайпов твердить, що совєтська влада розв'язала національне питання і визнає всі національні меншини. Але в пекінській газеті „Дженьмін Жен Бао" нещодавно було опубліковано статтю з такими висловами, як „Хрущов і Брежнєв — нові російські царі, є ворогами всіх національностей у Совєтському Союзі".

СОВЄТСЬКІ НАУКОВЦІ ЗАПУСТИЛИ в космос „Зонд-7" для вивчення Місяця, хоча в повідомленні не сказано конкретно про наукові завдання того нового космічного сателіта. ТАСС не повідомило, чи „Зонд-7" має осісти на Місяці, чи повернеться на Землю. На тій новій „космічній станції" немає людей.

БІЛИЙ ДІМ, ПРЕЗИДЕНТ РИЧАРД НІКСОН і значна частина урядових аґенцій перенесуться на місяць часу з Вашинґтону до Каліфорнії з приводу ремонту деяких будинків. З президентом Ніксоном поїде також т. зв. „гаряча лінія" Вашинґтон - Москва, дорадник Президента в справах державної безпеки, Генрі Кіссінґер, пресовий секретар, Роналд Ціґлер та деякі члени кабінету.

КАНЦЛЕР КІСІНҐЕР В БІЛОМУ ДОМІ



Канцлер Західньої Німеччини Курт Ґеорґ Кісінґер схиляється, щоб поцілувати по-европейськи руку дружини президента Ніксона під час своїх відвідин у Білому Домі. За Кисеінґером президент Ніксон.

НАРІД СХВАЛЮЄ І КРИТИКУЄ ПРОПОЗИЦІЇ НІКСОНА ЩОДО ДОБРОЧИННОСТИ

Вашинґтон. — Як у більшості випадків, американський нарід прийняв із вдоволенням, але рівночасно із критичними застереженнями п'ятницеві пропозиції президента Ричарда Ніксона щодо реформи доброчинности в країні. Віддзеркаленням цих розбіжних думок можуть бути коментарі республіканського губернатора Нелсона Рокефеллера, який вважає, що запропонована реформа кривдить індустріяльні стейти, та республіканського посадника міста Ню Йорк Джана Ліндзі, який вважає пропозиції президента Ніксона за найбільший крок вперед федерального уряду в цій ділянці в одній генерації", хоч і жалується, що в новому пляні місто Ню Йорк буде покривджене. Президент Ніксон висловив свої пропозиції в переваній радієвими і телевізійними станціями промові до народу минулої п'ятниці, 8-го серпня ввечері, і він сам передбачив, що „ці пропозиції будуть контроверсійні і коштовні". Запропоновану реформу вважається справді далекойдучою та основною для якщо не повного наладнання та бодай для поважного злагіднення „несправедливостей, нерівностей і негідностей" теперішньої системи публічної допомоги потребуючим. „Я довго і тяжко міркував, чи ми можемо собі позволити на такі зміни" говорив президент Ніксон. В пізніших коментарах речники Білого Дому називають запропоновані президентом Ніксоном зміни „системою родинної допомоги" і вона передбачає такі основні зміни чи доповнення:

- Встановити перше мінімум крайової допомоги для родини з чотирьох осіб на 1,600 долярів річно;
- Замість теперішнього збільшування допомоги для тих родин, в яких збільшується кількість потребуючих, подбати про те, щоб ця кількість потребуючих в родині зменшувалася;
- Поширити програму вишколу для фаховової праці та для денної опіки над дітьми, щоб в той спосіб допомогти матерям приготовитись і вдержатись на відповідній праці;
- Встановити сильне запотребування на працю та відповідну винагороду за неї, щоб заохотити до праці тих, які перебувають на суспільній допомозі;
- Збільшити федеральну фінансову допомогу для добродиччної активности поодиноких стейтів.

Пропозиції президента Ніксона є тепер предметом широких публічних дебат.

Астронавти Армстронґ, Алдрін та Коллінс звільнені з карантени

Гюстон. — В неділю 10 серпня ц. р. усі три астронавти із залоги „Аполло 11" були проголошені „чистими" від будь-яких місячних заражень і звільнені з карантени в спеціяльних космічних ляборaторіях у Гюстоні. В карантені, в повному відокремленні від оточення і тільки у проводі лікарів і науковців, вони перебували майже два тижні від моменту свого повороту на Землю з подорожі на Місяць. Звільнено їх з карантени о год. 10:05 вечора і після короткого привітання із службовцями космічного центру вони від'їхали до своїх родин. Відповідаючи на вітання зібраних, Ніл Армстронґ заявив, що він не дуже радо вибирав би собі ще раз того роду відокремлення, але, все ж таки, він щасливий, що йому і його колеґам повелося закінчити успішно усю доручену їм місію. Полк. Алдрін сказав, що він прагне єдиного: трохи сонця й обстригтися. Керівник медичних дослідів й операцій космічного центру д-р Чарльз А. Беррі ствердив, що всі три астронавти виходять з карантени в дуже доброму здоров'ї і що немає ніяких ознак, щоб вони заразилися якимись місячними організмами. Після дня відпочинку й перебування із своїми родинами астронавти почнуть серію пресових конференцій, зустрічей тощо. На середу 13 серпня визначені для них паради в Ню Йорку, в Чикаґо й урочисте прийняття під проводом през. Ніксона в Лос Анджелес.

Совєтські кадри для Азії і Південної Америки

Як подає ТАСС з 30 липня, міністер вищої і середньої спеціяльної освіти М. Краснов у розмові з журналістами заявив:

„Як відомо, Радянський Союз подає безкорисливу допомогу в підготові кадрів братнім соціялістичним країнам і державам Азії, Африки та Латинської Америки. За допомогою СРСР у багатьох країнах збудовано учбові заклади з добре устаткованими авдиторіями. В цьому році, наприклад, вперше відкриються двері технічного інституту в Тунісі, спорудженого з участю СРСР. Наша країна направляє для роботи в національних учбових закладах своїх викладачів.

Великий інтерес зарубіжна молодь у країнах, які розвиваються, виявляє до навчання в радянських вузах. Підготовлені в них багато тисяч фахівців уже повернулись на батьківщину. Понад 7 тисяч юнаків і дівчат, які бажають одержати освіту в Радянському Союзі, прийдуть до нас і в цьому році".

ПІСЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕВАЛЬВАЦІЇ ФРАНКА ФРАНЦУЗЬКИЙ УРЯД ЗАМОРОЗИВ ЦІНИ

Париж. — Після проголошеної несподівано в п'ятницю 8 серпня ц.р. увечері французьким урядом девальвації французького франка, вже в неділю 10 серпня цей же уряд встановив окремим декретом замороження всіх цін, яке увійшло в силу ще цього ж самого дня, починаючи від год. 10-ої вечора. Згідно з декретом усі ціни і подрібні і гуртові мають залишитися на тому рівні, на якому вони були в день проголошення девальвації. Обов'язуватиме замороження цін до 15 вересня ц.р. Внаслідок проведеної в п'ятницю минулого тижня девальвації вартість французького франка знижено на 12.5 відсотка і франк тепер буде рівнятися 18.004 американським центам — замість 20.255 центам. На біржі франк будуть нотувати 5.5 за доляра, замість 4.9 за доляра. Після проголошення декрету про девальвацію, яку вирішено на надзвичайно скликаному засіданні французького уряду, президент Помпіду ствердив в опублікованій для громадянства заяві, що рішення в справі девальвації було неминучим, бо якщоб цього не зроблено, то Франції загрожувало б масове безробіття і французький народ чекали б важкі непередбачені жертви і труднощі. Востаннє девальвація у Франції була проведена ще в грудні 1958 року, після того, як до влади повернувся де Ґолль. В останні роки свого урядування де Ґолль був рішучим противником такого драстичного засобу. Міністер фінансів Франції Валері Джіскарл д'Естейнґ ствердив, що якщоб не проведено девальвації, то Франція ще до кінця цього року була б вичерпала всі свої резерви чужих валют і золота. Тому півтора року ці резерви виносили сім більйонів долярів. На скликаній в неділю 10 серпня до Парижу конференції 14 африканських країн, які належать до зони французького франка, представники цих країн погодилися провести ідентичну девальвацію франка також у себе. Девальвація французького франка викликала широкий відгомін у світі. Канцлер Західньої Німеччини Курт Ґеорґ Кісінґер заявив, що Західня Німеччина не піде за прикладом Франції і не проведе в себе девальвації німецької марки. Таку саму заяву склав бельгійський уряд. Московська „Правда" називає проведену у Франції девальвацію „акцією проти працюючих мас" і новим доказом „усе глибшої монетарно-фінансової кризи Заходу".

А. Кузнєцов потверджує терористичність совєтської системи, побудованої на шпигунстві і донощицтві

Лондон. — Совєтський письменник Анатолій Кузнєцов, який недавно „вибрав волю" та скориставши зі своїх великим трудом здобутих, коротких відвідин в Англії, потрапив втекти з-під совєтської „опіки" і дістав право на побут у тій країні, потверджує тепер суцільне опанування совєтської системи секретною поліцією, яка змушує всіх і вся до шпигунства та взаємного донощицтва. У своїй синдикованій статті, надрукованій в лондонському „Дейлі Телеграф-і" та передрукованій в „Ню Йорк Таймс-і" з неділі, 10-го серпня, А. Кузнєцов описує з власного досвіду неймовірний терор каґебістів та повне просякнення ними всього життя і активностей в Совєтському Союзі. „Я не знаю — пише Кузнєцов — ані одного письменника в Росії, який не мав б якогось зв'язку з КҐБ". Згідно з твердженнями Кузнєцова, совєтські громадяни діляться на три категорії: перша і „найліпша" це ті, які „ентузіястично співпрацюють з КҐБ" і вони мають усі вигляди на добре життя. Друга категорія — це ті, що признають свої зобов'язання відносно КҐБ, себто доносять, хоч і відмовляються від прямої співпраці. До третьої категорії належать усі ті, що відмовляються від співпраці і донощицтва і ті не мають жадних виглядів, за виїмком того, щоб опинитися в концентраційному таборі. Кузнєцов ширше описує зокрема повну контролю КҐБ над відвідинами совєтських громадян, всіляких „культурних" і „наукових" ансамблів в закордонних країнах. Він твердить, що в кожній такій групі домінуючу ролю грають каґебісти, вони кажуть усім що робити і як поводитись і опісля кожний мусить писати рапорт. Якщо до чужої країни приїде тільки двох совєтських туристів, то можна мати певність, що один з них є каґебістом, а якщо приїхав тільки один, то він є каґебіст — твердить Кузнєцов на підставі власної практики. Його авторитетні свідчення ставлять у відповідне світло також і всі відвідини груп і осіб з підсовєтської України.

Дмитерко в „Літературній Україні" засуджує Івана Дзюбу

Київська „Літературна Україна" з 5-го серпня ц. р. надрукувала велику на половину четвертої сторінки статтю відомого підлабузника і погромника, колись завзятущого ґльорифікатора Сталіна, Любомира Дмитерка п. з. „Місце в бою" та з під-заголовком: „Про літаретора, який опинився по той бік барикади". Стаття ця — це навіть на совєтські відносини між літераторами, що їх вимовно з'ясував Анатоль Кузнєцов становить один з найогидніших пашквілів-доносів на письменника Івана Дзюбу, відомого із опублікованої за кордоном критичної студії „Інтернаціоналізм чи русифікація". Дмитерко насамперед повторює відомі большевицькі напасті на українських „буржуазних націоналістів" в Західньому Світі, щоб на тлі їхнього „зрадництва" показати „злочин" Івана Дзюби за те, що його книжка була опублікована закордоном та має свій відгомін в українській закордонній пресі. Дмитерко доносить, що машинописний текст книжки Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація" знайдено в грудні 1965-го року на прикордонній станції Чоп у чехо-словацького громадянина Мікулаша Мушинки під час митного огляду та що „тільки" в січні наступного 1966-го року Дзюба переслав свій рукопис цієї книжки і відповідного листа до Центрального комітету комуністичної партії в Києві. Мовляв, насамперед передавав закордон. Дмитерко це називає „контрабандою", хоча в усіх вільних країнах світу при кордонній перевірці на машинописи і книжки взагалі ніхто не звертає уваги. Дмитерко по всім правилам КҐБ, як їх у відношенні до письменників з'ясував А. Кузнєцов, „громить" свого літературного і партійного колеґу, мовляв, Дзюба „здезертирував з наших рядів і воює проти нас. . ."

Цьому новому нападові режимних інквізиторів проти навіть своїх однопартійців, які не могли стерпіти жахливої дійности і сказали слово правди, „Свобода" віддасть окрему увагу.

ВЛАДИКА ВОЛОДИМИР МАЛАНЧУК З ФРАНЦІЇ НА ВІДВІДИНАХ У ЗСА



Преосв. Кир Володимир Маланчук з Франції на відвідинах в УНС і „Свободі". Сидять (зліва): ред. А. Драган, гол. касир Петро Пуцило, Владика Володимир, заступник предсідника Володимир Сохан та п. Василь Оріховський. Гол. предсідник УНС Йосип Лисогір мав тоді раніше визначені обов'язки поза Головною Канцелярією, а гол. секретар д-р Ярослав Падох перебуває на вакаційній відпустці.

Джерзі Ситі. — Преосвященніший Кир Володимир Маланчук, ЧНІ, апостольський екзарх для українців католиків у Франції, перебуває тепер на коротких відвідинах у ЗСА. Владика приїхав до цієї країни 2-го серпня ц.р., щоб відвідати свою родину — братову Стефанію та дочку і зятя свого покійного брата Юліяна, Орисю і Ореста Дацків. При цій нагоді Владика складає візити українським католицьким Владикам у цій країні, а минулої п'ятниці, 8-го серпня, відвідав Головну Канцелярію Українського Народного Союзу та в-во „Свобода". Владика Кир Володимир дуже добре зорієнтований в українських церковних і громадських справах у ЗСА і Канаді, бо сам колись душпастирював у цих країнах. У Франції під юрисдикцією Владики Володимира є понад 35,000 вірних, зорганізованих у чотирьох повних парафіях (Париж, Ліон, Ліль і Орлеан) та ряді церковних осередків, що їх обслуговує 17 священиків, в цьому 4 уже з молодої генерації. Владика щиро радіє духовими і матеріяльними досягненнями українців по всіх країнах їхнього поселення. Очевидно, що разом з усіми іншими Владиками Української Католицької Церкви він візьме участь в торжествах посвячення новозбудованого собору св. Софії в Римі з кінцем вересня ц.р. УНСоюз і „Свободу" Владика Кир Володимир відвідав у товаристві свого кревняка п. Василя Оріховського, одного з найбільш успішних організаторів УНСоюзу та секретаря 353-го Відділу. Попереднього дня Владика Кир Володимир в товаристві п. Оріховського склав візиту Осередкові Української Православної Церкви в ЗСА в Бавнд Бруку, де його сердечно вітав Архиєпископ цієї нашої Церкви, ВПреосв. Владика Мстислав.

У Ленінґраді зруйнували могилу українського композитора Семена Гулака-Артемовського

Відоме історичне „Новодівиче кладовище" в Ленінґраді міська рада вирішила обернути „в зразковий цвинтар" і тому дозволила руйнувати могили та продавати будь-кому надгробні пам'ятники, плити, огорожі тощо. Група совєтських академіків запротестувала на сторінках московської „Комсомольської Правди" проти такого варварського відношення до історичних пам'яток, згадуючи, що між зруйнованими і „розпродукованими" могилами можна за яких 100 рублів купити надмогильні плити навіть з могили російського композитора Римського-Корсакова. Кореспондент „Ню Йорк Таймс-у" в числі з 10 серпня, інформуючи про листа совєтських науковців з критикою такого „культурного плянування" міської ради Ленінґраду, називає між могилами, призначеними на продаж чи вже проданими ,могилу видатного українського композитора і оперового співака, особистого приятеля Тараса Шевченка — Семена Гулака-Артемовського, родом з Київщини, який вчився в Італії, а співав перші партії в Маріїнському театрі. У „Ню Йорк Таймс-і" сказано: „Між визначеними цінами за нагробні пам'ятники є ціна 110 долярів за пам'ятник з могили Семена Г-Артемовського, українського поета з 19 сторіччя, співака і композитора; за 55 долярів можна купити нагробний пам'ятник російського музичного критика І. Солертінського". Семен Гулак-Артемовський є клясиком української оперової музики: він написав оперу „Запорожець за Дунаєм" в 1863 р., водевіль „Сон в ніч на Івана Купала", „Українське весілля"; як драматичний актор виступав у п'єсах Івана Котляревського.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ
(Що пишуть в листах з України)

СМЕРТЬ ПОВСТАНЦЯ

„...Вмер уже на Кульпаркові [психіятрична лікарня к. Львова — ред.] Сенько з Греблі. Марійка забрала його мертвого на свою квартиру і звідтам його хоронили. Від нас їздили на похорон вуйко М., Надя Кубова, К... і П... Надя казала, що він зовсім до себе не був подібний. До кінця від нікого не хотів нічого приняти і цілий час казав себе називати українським повстанцем (та на Кульпаркові все можна...). А вибув він там чотирнадцять років! Пару років він був уже спокійний, його відпускали в місто самого. Приїздив навіть до В... на цвинтар, на батьків гріб, но казали йому в означений час вертатися. „А куди я тепер піду? — казав він лікарям. — То вам якби відкрив границі, то вас за три години не було б ні одного" (але дурному все прощають...). А доконав його туберкульоз. Поховали на Личаківському цвинтарі". [Сл. п. Семен Д. вернувся психічно хворий з заслання в 1955 р. Був засуджений за участь в підпіллю на кару смерти за заміною на 10 років концтаборів.]

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

На власний риск

„У м. Олександрівці, що на Кіровоградщині, 29 лютого цього року в клюбі Петрівського цукрокомбінату зібралися сотні жителів районного центру та населених пунктів сусіднього Кам'янського району Черкської области. Зібралися, щоб висловити свій гнівний осуд активному фашистському карателю А. Є. Литовці, котрий як турист США приїхав, певно, поглянути на ті місця, де колись річками проливав кров своїх земляків . . ." — написано в довгому репортажі якогось С. Савченка в каґебівських „Вістях з України" за червень 1969 року. Репортаж кінчається: „Судова колегія присудила Литовку Андрія Єгоровича до виключної міри покарання — розстрілу".

У половині листопада минулого року „Свобода" широко інформувала про цю подію, що закінчилася розстрілом Андрія Литовки. Згідно з тодішніми інформаціями, Литовка, що поїхав в Україну разом із 15-ма американськими туристами з Клівленду, був заарештований у Києві між 17 і 21 вересня 1968 року. Дочка 58-літнього Литовки, пані Люба Середа, що також живе у Клівленді, довідавшись про арешт батька, звернулася за допомогою до Державного Департаменту. Совєтська амбасада у Вашингтоні, на інтерпеляцію Державного Департаменту, відповіла, що Литовка є тільки мешканцем, а не громадянином ЗСА, і тому Державному Департаментові ніяке діло до заарештованого. Пані Середа вияснила, що її батько не старався про громадянство, бо боявся, що перепаде на іспиті. Опісля пані Литовка сама їздила до совєтської амбасади, справою зацікавилася клівлендська преса, але з усього можна було довідатися тільки те, що Литовку заарештовано за коляборантство з німцями під час війни та за якісь нібито поповнені ним злочини.

Тепер у згаданих „Вістях з України" пишеться, що Литовка за німецької окупації був поліцаєм, що слідством, мовляв, доведено, що „з безпосередньою участю Литовки знищено 800 чоловік". Литовку судила виїзна сесія Кіровоградського обласного суду в складі головуючого В. Коротченка, народних засідателів В. Солоненка та О. Близнюка, державного обвинувачувача Є. Панченка та оборонця Л. Лобозинської. Суд тривав десять днів. Із повідомлення виходить, що Литовка відмовився від останнього слова.

Очевидно, що, не мавши вгляду в акти суду та не знаючи оборони підсудного, ніхто не може з певністю щонебудь сказати про перебіг суду. Проте, навіть незалежно від цього випадку, можна з усією певністю твердити, що — як це потверджують також і документи Чорновола і як про це знають тисячі наших громадян з власних переживань — совєтське судівництво не тільки нехтує справедливістю, але й яскраво її заперечує, бо служить не справедливості, а злочинному режимові. Це повинні мати на увазі і пам'ятати всі ті, що їдуть в окуповану Україну на відвідини. Людина може не мати ані найменшої провини, але там з неї можуть зробити найбільшого злочинця. З такою можливістю рахується, мабуть, і Державний Департамент, подаючи на всіх пашпортах своїх громадян пересторогу, що до комуністичних країн вони можуть їхати тільки на власний риск і відповідальність.

Добра порада

Одна з нюйоркських радіовисилень у вечірніх годинах постійно перериває свої звичайні музичні чи інші програми коротким запитом-пригадкою: чи ви знаєте, де зараз обертаються ваші діти? До такої постійної евіденції щодо дітей заохочують численні громадські і міські установи, зокрема поліція.

Справа в тому, що у великих містах часто трапляються всілякі прикрі, а то й трагічні пригоди. Вистачить поглянути на сторінки щоденної американської преси. Не одне молоде життя можна було б врятувати, якби батьки були знали, коли, куди і з ким молода людина пішла.

Не всі молоді люди люблять звірятися батькам, куди і з ким вони ходять. Це бо порушує і поменшує їхню „самостійність". Але справа не в їх самостійності чи контролі над ними, а в прямій їх охороні і, в потребі, рятунку.

Порада справді добра: завжди мати в евіденції, де і з ким перебувають наші діти. Це в найкращому інтересі дітей, батьків, громади та народу.

В. Чапленко

„СІРИЙ" ЗАМІСТЬ „ЗЕЛЕНОГО"

(1)

Стеживши за боротьбою українських „радянських" мовознавців та письменників на протязі останнього десятиріччя з мовним суржиком, тобто із занечищенням української літературної мови русицизмами, можна було сподіватися, що в цій боротьбі не абияким здобутком буде заміна т. зв. „зеленого" російсько-українського слівника, виданого в Москві 1948 року, новим російсько - українським слівником, над яким декілька років напружено працювали українські слівникарі. Але тепер, коли цей новий слівник вийшов („Русско-украинский словарь", Київ, 1968 р.), виявилось, що ці сподівання не справдились. Добрі заміри українських слівникарів знівечив черговий після деякого попусту в українському мовотворенні на початку 60-их років русифікаційний натиск, що його в даному разі здійснив партійний наглядач Іван Білодід, як головний редактор цього видання.

З тих скупих відомостей, що їх можна виловити з „радянської" преси, видно, що укладання, редаґування й видання цього слівника було дуже складне і для безпосередніх працівників болюче. Це останнє засвідчене в статті під промовистим наголовком „Хто гальмує видання словників?", що її написала „бриґада" з двох авторів (один хтось побоявся записати!) — В. Русанівського та Л. Паламарчука („Літературна Україна", ч. 10 з 2 лютого 1968 р.).

У цій статті мова йде про труднощі в роботі над усіма українськими слівниками, що їх укладають тепер в Інституті мовознавства ім. О. Потебні, але чимало сказано й про оцей російсько-український. „Ще дивовижніше коїться з виданням нового російсько - українського словника, який має заступити відомий словник 1948 р.", пишуть автори. А далі вони інформують про те, що Інститут мовознавства ще „два роки тому завершив підготовку нового, набагато повнішого й серйозно переробленого, порівняно із виданням 1948 року, російсько-українського словника". „Два роки тому", тобто десь іще 1965 року! І автори пишуть, що, справді, ще 1965 року перший том його передано було в-ву „Наукова Думка", а це видавництво передало його 1966 року до друку.

Далі автори пишуть про різні „митарства" цього слівника по друкарнях м. Харкова, які під всякими приводами зволікали його друкування, і на час писання цієї статті, тобто на початку 1968 року, справа ця була в безнадійному стані. Тільки після появи цієї статті відбулася нарада в Комітеті Преси при Раді Міністрів УРСР, як про це повідомлено в „Літературній Україні", ч. 24 з 22 березня 1968 р. і це зрушило справу з місця. Наприкінці 1968 року цей слівник вийшов у світ у трьох томах. Це зовнішня історія цього слівника. Його „внутрішня" історія була, мабуть, ще складніша, і можна думати, що найбільші труднощі були пов'язані із русицизмами. На жаль, щодо цього вже ніяких інформацій немає ні в цій, ні в іншій, про яку я далі згадаю, статтях. Автори першої статті тільки глухо натякають на „скрупульозне опрацювання" та „пильне рецензування" матеріялів слівника, а робили це і „фахівці-філологи", і письменники та журналісти, і перекладачі.

Автор другої статті чи, властиво, єдиної відомої мені рецензії на це видання В. Масальський, рецензії, що була надрукована в „Літературній Україні" ч. 25 з 28 березня 1969 р. під наголовком „Наш новий російсько-український", додав, що „його матеріяли рецензували в Ленінграді, у Львові, Запоріжжі й Херсоні". І з передмови до першого тому та з повторень її кінцевого уступу в дальших двох томах видно, що в рецензуванні брало участь справді багато людей, а найбільше зі Львова, але ніде не сказано, які висновки були цих рецензентів і чиє слово було вирішним у цій справі. Тим то відповіді треба шукати в самому матеріялі цього слівника.

Розміром своїм це найбільший із досі виданих російсько-українських слівників, бо він охоплює близько 120 тисяч російських слів, а в українській частині, мабуть, більше з огляду на наявність у ній не тільки прямих українських відповідників, а й фразеологізмів, в яких можуть бути інші українські слова.

В. Масальський пише, що українська частина цього слівника, „за приблизним підрахунком . . . принаймні вдвічі багатша, ніж українська частина словника 1948 р." Це безперечний позитивний бік цього слівника. Не можна заперечувати й того доброго моменту, що укладачі його використали, як пише В. Масальський, „всі практично можливі джерела, починаючи від класичних праць М. Уманця та Б. Грінченка", ба навіть „значною мірою . . . також цінні матеріяли „Російсько-українського словника", що виходив у 20-ті роки окремими випусками за редакцією акад. А. Кримського" („і академіка С. Єфремова" — В. Ч.). Як відомо, наприкінці 50-их років М. Рильський у своїх статтях про слівникові справи боявся навіть згадувати про цей останній слівник. Отже, кажу, це вже безперечний плюс. Добре також, що упорядники подали заміну не властивих українській мові активних дієприкметників, хоч і залишили такі окремі форми, як „переміґший" (соціялізм"), „здійснимий" (поряд із „здійснений").

Але це тільки кількісний і технічний бік справи, — він мало говорить про якісний бік нового слівника, про те, якою мірою він, цей слівник, очищений від русифікаційного намулу, як він допомагає боротися із суржиком. У цьому розумінні дещо можна зрозуміти, якщо порівняти цей новий слівник, що його можна називати за кольором оправи „сірим", із отим „зеленим".

Я свого часу надрукував був рецензію на „зелений" (в недільному виданні „Свободи", ч. І за 1952 рік) і в тій рецензії відзначив його вади: а) накинуті примусово русицизми, б) помилки упорядників та в) явища тодішньої недостатньої упорядкованости української літературної мови. Писавши це, я мав на увазі розпочату свідомо в 30-их і посилену в 40-их роках русифікацію української мови (в рецензії на цей слівник російський акад. В. Віноградов хвалив його за зближення української мови з російською), те, що його укладали не найкращі знавці української мови (М. Калинович, Л. Булаховський, М. Рильський), та ще й у несприятливих умовах воєнного часу, і розхитаність норм української літературної мови внаслідок русифікаційного тиску та браку лексикографічної роботи на протязі більш як 10 років.

„ПО ДОПОВІДІ СМАЧНА ПЕРЕКУСКА"

(Замість фейлетону)

— Алеж розбалакався наш доповідач, вже час йому кінчати.

— Не сподобалася пані його доповідь?

— Та сподобалася, але дещо задовга, а втім, знаєте, дорога пані, я вже трохи зголодніла, а по доповіді має бути смачна перекуска, як заповіджено, і я цікава, що там доброго зготовили наші пані комітетові.

Такі діялоги можна частенько підслухати в нашої публіки під час доповідей чи інших цікавих імпрез. А підслухувати ненароком розмови тепер не гріх, бо це ввійшло в моду, і навіть розмови державних мужів підслухують, то що ж говорити про звичайнісінькі розмови, якщо вони не дуже секретні. А причину для цього дають приманливі запрошення на сходини, доповіді чи дискусійні вечори, які обіцяють, якщо не коктейль або вечерю, то хоч „смачну перекуску". Словом, без ковбаси та чарки чи іншого їствія і питія тепер не обійдеться, не кажучи вже про імпрези вищого стилю, які обов'язково пов'язані з бенкетом.

Виходить, що коли нема принади для шлунку, то з духовими справами не виривайся, бо ними людей не зацікавиш. Питаю не раз громадян, відповідальних за такі шлунково-духові імпрези, пощо пов'язувати одне з другим. Мені відповідають, що це такий американський звичай, і нам треба його наслідувати і до нього звикати, щоб не залишатися позаду моди. А мені цей стиль ніяк не подобається, бо якщо я зацікавлений справами духової ділянки, то навіщо маю з цієї нагоди їсти і пити?

Та на це висувають ще інші арґументи: „Якщо ви закликаєте людей на збори, доповідь чи іншу оказію без їди й пиття, то прийде 20-30 громадян, а якщо зі шлунковим додатком, до прийде їх вдесятеро більше, хоч за цю оказію треба не раз солено заплатити". Словом, повертаємося до давніх римських звичаїв, де без „панем і цірзензес", — себто хліба і розваги, не обходимося. Правда, і в нас була колись така верства суспільности, що співала: „Бенкетувати, пити, гуляти, весело жити — це наша жизнь, знаємо добре з історії.

У кожній країні, в кожного народу є різні звичаї, добрі й не добрі, але ми любимо наслідувати ті другі, щоб дорівнювати нашому довкіллю, не дивлячись на те, чи воно корисне нам, чи ні, чи воно вартісне, щоб його наслідувати, чи ні. На мою думку, треба вміти вибирати вартісні прикмети чи звичаї і так причинятись розвитку культурних надбань, а не навпаки. Якщо я зацікавлений якоюсь культурною імпрезою, то йду на неї з певним наставленням, і бренькіт тарелів та чарок під час імпрези, чи навіть безпосередньо по ній, з нею не гармонізує, а, навпаки, її спростачує. Якщо я голодний, то наїмся вдома чи в ресторані, а тоді йду по духовий корм, і про ковбасу та чарку не думаю.

Тож не звикаймо і не привчаймо людей до шлунково-духових імпрез, а дбаймо більше про духовий корм, бо якщо так далі будемо „модернізувати" наші імпрези, тоді дійдемо до того, що вони будуть усі відбуватися „при столиках", і пан чи пані Ікс буде питати свого сусіда, як смакує та „знаменита салатка" чи інший присмак, а на сцені рецитатор буде нам деклямувати: „Ти нас з України загнав, голих і голодних, у сніг, на чужину".

О. З.

Жнива на цілині

Московська „Комсомольская Правда" з 6 серпня в дописах своїх кореспондентів з Казахстану виявляє занепокоєння у зв'язку з жнивами на цілинних землях, які називають „краєм ризикованого хліборобства". — „Цьогорічне збирання врожаю буде трудним, — повідомляє перший секретар Цілиноградського обкому С. Хабібулін. — А елеватори і досі не розвантажені від збіжжя минулих років. Залізничники дуже мало присилають вагонів". — „Бракує автомашин! — алярмує перший секретар Кокчетавського обкому комсомолу А. Баґаєв. — На цілині, як завжди, замало комбайнерів. З промислових підприємств робітників висилають на допомогу робітникам радгоспів і колгоспів".

НА МЕДИЧНІ ТЕМИ

Редагує: Д-р Михайло Данилюк

ПОПАРЕННЯ ШКІРИ

Серед різного роду пошкоджень шкіри попарення найчастіше. Вони можуть бути внаслідок дії високої температури, електрики, хемічних та радіоактивних речовин.

Попарення — це ніщо інше, як знищення клітин шкіри на самій поверхні або через цілу грубину її. Клітини при цьому повністю відмирають, а глибина такого знищення залежить від ступеня попарення. Знищені клітини можуть реставруватись лише на поверхні шкіри, а при глибокому знищенні шкіра часто заростає рубцем сполучної тканини. Це у свою чергу приводить до прикрих наслідків не лише з косметичного, але також із функціонального погляду, бо рубці можуть стягнути шкіру так, що функції, наприклад, руки чи ноги будуть дуже обмежені.

Розрізняємо три ступені попарення:

А. Перший ступінь — шкіра у попареному місці та довкіллі стає червоною і набряклою. Вона болить і пече, але міхурців нема.

Б. Другий ступінь — шкіра стає червоною, і на місці попарення дуже швидко набираються міхурці, переповнені „водою", себто рідиною тканини. В цьому ступені попарення проходить глибше, пошкоджуючи не лише зовнішній нашкірок, т. зв. епідерміс. Все ж ціла грубина шкіри аж до її бази не пошкоджена. Звичайно за якийсь час міхурці тріскають і наростає новий нашкірок.

В. Третій ступінь — ціла грубина шкіри набрякає, нашкірок повністю знищений, долішні шари шкіри також знищені, часами через цілу грубину шкіри. Міхурців, як правило, нема, бо нашкірок, що їх творить, при другому ступені — знищений. Таке знищення шкіри заростає лише рубцями, гоєння довге, часто ускладнюється інфекціями.

При третьому ступені найчастіше попарення перемішується з другим ступенем, і часом важко відрізнити ці два ступені, зокрема тоді, коли міхурці зразу ж тріскають, залишаючи на поверхні шкіри спалену або зварену желятиновидну масу.

Якщо попарення першого ступеня доволі болюче, то все ж воно не таке небезпечне, як другого і третього ступеня. При цих останніх справа не лише в болі, а основне — в затраті рідини, яка виділюється з попарених місць. Затрата ця може бути такою швидкою і великою, що людина при певних обставинах може мати повний шок і загинути.

Загально вважається, що коли попарення охоплює більше як 15% площі тіла в дорослих або 10% площі тіла в дітей, пацієнти можуть попасти в шок. При попаренні 30% площі тіла пацієнти вважаються поважно загроженими, при вище як 50% попарення — критично хворими. Маючи на увазі швидку затрату рідини з крови і тканин, усі пацієнти, що мають більше як 15% попареної площі мусять бути під наглядом лікаря.

Відсоток попарення вираховується за відомим „правилом 9": одна рука включно з рам'ям охоплює 9% площі тіла, нога із стегном — 18%, груди з животом або плечі із сидінням — 18% і т. д. Користуючись тим правилом, можна відразу зорієнтуватись, скільки відсотків попареної поверхні тіла має людина при нещасному випадку. Пацієнтів, що мають більше як 30% попарення, завжди лікується в лікарні, де їм поповнюють затрату рідини і кров'яної плязми переливаннями різних розчинів, навіть свіжої крови або плязми.

Перша допомога при попареннях першого ступеня — багато холодної води на попарене місце і компреси з льоду, щоб запобігти надто великим набрякам та болеві. При таких попареннях хемічними речовинами — вода особливо важлива, щоб змити залишки хемікалій, які можуть довести до другого або й третього ступеня, якщо залишаться на шкірі довше. Коли це можливо, при попареннях кислотами треба промивати шкіру розчином води із содою до пиття, а при попарених луговими хемікаліями — розчином води й оцту, щоб їх невтралізувати. Це саме можна робити при другому ступені, але особливо обережно, щоб не роздерти міхурців.

Третій ступінь попарення, навіть малий розміром, можна промивати при першій допомозі, але ці попарення, незалежно від розміру, завжди мусять бути оглянені лікарем. Це необхідне не тільки для лікування самого попарення, але й для збереження ран від інфекцій, які часто бувають при таких глибоких пошкодженнях і нерідко дуже ускладнюють гоєння.

При попаренні першого або другого ступеня попарене місце треба промити, густо помастити звичайною вазеліною або іншим невтральним товщем і — забандажувати. Речовини, що їх продають в аптеках проти попарення — звичайно добрі, бо вони гамують біль і мають у собі товщі, що лікують попарення. Товщева мазь із вітамінами „А" і „Д", яка широко продається по аптеках, уважається також доброю в лікуванні попарення.

Попарення першого ступеня звичайно швидко проходить. Другого ступеня триває довше, бо щойно після затрати міхурців та реґенерації нашкірника можна вважати гоєння закінченим.

Звичайно рекомендується міхурців не роздирати і не розрізувати, бо вони служать природньою охороною шкіри від інфекції. Коли треба — їх розріже лікар, вживаючи при тому антибактерійних речовин. Попарення третього ступеня, як сказано, мусить лікувати лікар. Воно часто вимагає перещеплення шкіри з іншого місця, щоб забезпечити попарену частину від грубих рубців.

Усі ступені попарення радіоактивними речовинами або рентґенівськими променями вимагають лікування професійними силами.

Софія Лорен серед полтавських Наталок

„Я вперше приїхала в Радянський Союз. Мене вразила ваша чудова країна. Виконуючи ролю Джованни в новому фільмі Вітторіо де Сіка „Соняшники", я зніматимусь у селах Чернечий Яр біля Диканьки і Нижні Млини під Полтавою. Отже, я трохи познайомлюся з Україною", — так заявила відома італійська кіноактриса Софі Лорен кореспондентові київського часопису „Культура і Життя" (з 3 серпня ч. р.), приїхавши в старовинне українське місто. Фільм, одним з авторів сценарію якого є совєтський драматург Георгій Мдівані, накручується у Москві, Підмосков'ї і на Полтавщині. Епізоди про те, як Джованна шукає свого чоловіка Антоніо в одному з сіл України, зафільмують б. Полтави. Полтавщина таким чином уже вдруге стала місцем, яке італійські кінематографісти вибрали для натурних фільмувань. Тут фільмували і кінокартину „Вони йшли на Схід".

Володимир Янів

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ В 1968-69 Р. Р.

(2)

Продовження й поширення нашого авдиторного навчання в часі літніх семестрів творять у зимових місяцях прилюдні виклади, які в останньому часі були більше структуризовано пляновані: на місце випадкових (хоч дуже цінних) викладів прийшли заздалегідь підготовлені цикли, об'єднані спільною темою, насвітлюваною різними прелеґентами із різних аспектів. Найважливіший викладовий цикл був присвячений сучасній проблематиці актуальних процесів в Україні, — на підставі найновіших „захалявних" матеріялів.

Один із циклів був улаштований спільно із Штутґартським університетом таки в Штутґартському університеті. Ішлося про питання „нової людини" та „первісної людини", як психосоціяльну проблему. Про цей цикл звітував згодом „Інформаційний листок" цього університету, а сам цикл у своїм спрямуванні мав виразну лінію. Зрештою, питання „европейської інтеґрації" виявилася вже в тім факті, що була це спільна імпреза українського та німецького університетів, зорганізована за допомогою нашого колеґи-чеха, що є одночасно професором УВУ та доцентом у Штутґартськім університеті.

Психологічні та соціологічні міркування фахівців про далеку дорогу, що її перейшла „первісна людина" до „модерної людини", мали привести учасників, серед яких було — і це є радісний факт — чимало студентської молоді, до філософічної застанови про людину взагалі, — про її ролю та завдання, — до спокійної, мирної застанови посеред крикливого безладдя нашої доби. Адже ж саме призадума належить до багатих дарів кожного університету, які він повинен випромінювати, а становище людини у світі: „мікрокосмосу" у „макрокосмосі" має своє першорядне значення, бож саме персоналізм належить здавен до символів вічної Европи. В рівній мірі зовнішнє обрамування, як і сам зміст, запевнили вечорові добрий успіх.

В цім самім напрямі европейської інтеґрації йшла також участь продекана Філософічного факультету в семінарі евроцентрів в Цюріху, улаштованім інститутом Дутвайлера для соціяльних дослідів (який запросив УВУ до участи в семінарі).

Вечірні виклади наших професорів, які подавали здебільша висліди їхньої дослідної праці, творять природний перехід до видавничої діяльности (зокрема цикли викладів), бо вони запевнювали матеріял для наших видань, зокрема для наших „Наукових Записок", які ми хотіли б розбудувати в квартальник українознавства, при чому так, щоб поодинокі числа мали тематичну замкнену цілість. Так, наприклад, згадуваний уже випуск приносить „Матеріяли до історії української Церкви". Це число присвячене Первоієрархові Української Католицької Церкви, Блаженнішому Верховному Архиєпископові у 30-ліття його єпископських свячень та у 25-ліття вступлення на Митрополичий Престол у Львові.

Два дальші видання вийшли у серії „монографій", як випуск ч. 13 та 14, і в сумі з 50-ма аркушами друку вже в першій половині року на 50% перевищили ми річну пересічну наших видань у рр. 1946-68. Але ми сподіваємося, що в найближчому часі — не пізніше кінця б. р. — вийдуть дальші три томи всі в серії „монографій", з дальшими 35 аркушами друку. Також подумано про те, щоб друкувати книги чужими мовами, і з 6-ти згаданих щойно томів два повинні вийти по-німецьки. А що останній том „Наукових Записок" був присвячений історії Української Католицької Церкви, то ми не забули також наступного тому присвятити проблематиці Української Православної Церкви — в дусі сучасного екуменізму. Цю монографію опрацював православний дослідник.

Інший рід видань треба відзначити у зв'язку з нашим авдиторним навчанням: всі виклади теперішнього Високошкільного Літнього Курсу Українознавства будуть видані окремим скриптом (циклостильно, — цей том повинен мати понад 1 000 сторін), як теж помножується вже цикл викладів нашого курсу для учителів. На жаль, саме тут згадувані скорочення найбільше відіб'ються на нашій активності.

Подумали ми вже й про протизаходи: хочемо об'єднати наших колишніх студентів, зокрема колишніх маґістрів та докторів, у спільному товаристві „алюмнів", як це практикується за океаном. За відповідну річну вкладку отримували б вони згодом усі наші видання. Звичайно, організація товариства алюмнів вимагатиме окремої поїздки до ЗСА й Канади.

Така поїздка немислима без допомоги наших колеґ, згуртованих у поодиноких Делеґатурах. Зрештою поїздка буде влегшена тим, що в останнім році значно зріс престиж УВУ, що найкраще видно з понад 200 пресових вирізок нашого архіву.

Ми утримуємо також найкращі взаємини з нашими церковними, культурними, студентськими організаціями і з центральними представництвами української еміґрації у всіх країнах. Відчули ми як вирізнення, що Секретаріят Світового Конгресу Вільних Українців звернувся до нас із спеціяльним мандатом: підготовити створення Наукової Ради у Вільному Світі, що об'єднала б усі наші наукові інституції й інститути у Західнім Світі. Для нас є — незаперечно — особливим вирізненням те, що екзекутивний директор СКВУ спеціяльно приїхав до Европи, щоб взяти участь у наших літніх імпрезах.

Таким чином наша активність була увінчена тим успіхом, що запевнить нам призвання й визнання нашої спільноти. Але саме тому ми дивимося в майбутнє із повним довір'ям і з найкращими сподіваннями.

(Кінець)

Опіка над старшими — важлива ділянка суспільної праці ЗУАДК

ЗСА — це держава індивідуальної ініціятиви; вона створилася у висліді зосереджених починань піонерів — тих одчайдушних індивідуальностей, які промощували шлях росту американського суспільства. Але вже наше сторіччя виказало, що самої піонерської праці замало, щоб забезпечити право на щасливе життя що його обіцяє американська конституція всім громадянам. Суспільна Служба, яка широкою хвилею розгорнулась по всій нашій землі вже під кінець дев'ятнадцятого сторіччя, стала потребою дня і на американській землі. В заложенні Суспільної Служби добробут усіх громадян, праця в тому напрямі, щоб усі громадяни могли користати з усіх благ, що їх здобуло суспільство. Вже в 1935 році в ЗСА пройшов закон про соціяльне забезпечення, який встановив пенсію для кожного громадянина, що з уваги на вік, нездібний до праці, як також для незабезпечених дітей і калік. Від цього часу законодавство про допомогу тим, які незабезпечені, зростає. Забезпечення на час безробіття, допомога матерям з дітьми, лікування для незаможних — це нові види суспільної служби, що стали узаконнені і стали частиною державної адміністрації. Не всі наші люди знають про всі ці нові закони в нашій країні і тому не всі у випадку потреби — знають як, куди і за чим звертатися. Наша допомогова установа, виконавши велику працю переселення, не закінчує своєї допомогової ролі на самому переселенні. Вже в перших роках поселення ЗУАДК ніс допомогу нашим поселенцям у різних побутових турботах, як підшукування праці, приміщення, далі розшук рідних і приятелів, вкінці леґальна допомога при набутті американського громадянства, з інтервенціями в урядових установах в справі неточних даних у документах включно. Під теперішню пору на перший плян висувається справа опіки над старшими віком людьми. Ті особи, які прибули перед двадцяти роками до ЗСА в силі віку, тепер вже постарілися і часом потребують помочі.

Часом ця поміч — це просто інформація, чи допомога дістати те забезпечення, що його призначує закон, але про що аплікант не знає і не вміє сам подбати. Далі доми для старших віком, що в них ці наші старші громадяни знайдуть атмосферу, яка допоможе їм пережити їхні старечі дні у близькому їх серцю гурті приятелів, чи знайомих, з якими можуть спільно порозумітись і знайти спільні заінтересування. Щоб таку акцію заплянувати як слід, треба знати, скільки є таких людей, які бажали б користати з цієї суспільної праці ЗУАДКомітету. То ж в тій цілі Екзекутива ЗУАДК разом із створеною Комісією допомоги старшим громадянам проголосили запит і просять у- сіх тих українців, які зближаються до пенсійного віку й бажають заплянувати своє перебування на той час, зголосили свої імена до канцелярії ЗУАДКомітету. Якщо буде відповідна скількість заінтересованих, тоді ЗУАД-Комітет зможе ширше заплянувати свою діяльність в ділянці опіки над старшими віком.

Американське законодавство в напрямі забезпечення незабезпечених зростає і ЗУАДК плянує відповідну інформацію у формі додатку до наших газет. В цій інформації були б крім офіційних повідомлень і порад, ще й матеріяли, які цікавлять усіх старших віком та й ця публікація могла б згодом розростися до публікації для старших віком українців.

То ж тепер черга за нашими аплікантами виявити свою думку й ініціятиву. Суспільна Служба — це не якась ласка, чи дарунок, — це зорганізована громадська діяльність допомоги людині стати на власні ноги, бути повноцінним членом громади. Та сама ціль просвічує нам в акції забезпечення старших віком українців. Старші громадяни мусять самі виявити свою ініціятиву й подати свої думки, а наша допомогова установа доложить усіх заходів, щоб ці пляни зреалізувати і забезпечити нашим старшим громадянам спокійну і задовільну старість.

Екзекутива ЗУАДК-у
United Ukrainian American Relief Committee
5020 Old York Road
Philadelphia, Pa. 19141

Повідомлення Секретаріяту ЦК УРДП

В зв'язку з появою у „Свободі" ч. 134 за 18. 7. 69 статті-листа п. М. О. Степаненка під назвою „Для тих, кого це може цікавити", ласкаво просимо вмістити наступне:

Дня 26 липня 1969 року в місті Ню Йорку відбувся пленум Американсько-Канадійської частини Центрального Комітету Української Революційно-Демократичної Партії. На пленумі були присутні члени інших керівних органів та низових клітин УРДП. В нарадах пленуму взяли участь Голова УРДП В. І. Гришко та всі члени ЦК американсько-канадійського терену за винятком одного члена ЦК, що не з'явився на нараду й не прислав нікому з учасників свого письмового доручення. Пленум Американсько-Канадійської частини ЦК УРДП, обговоривши всесторонньо стан в партії, між іншими справами прийняв також наступні рішення:

1. Відкликати М. О. Степаненка зі становища Генерального Секретаря ЦК УРДП.

2. Передати функції і права Генерального Секретаря ЦК УРДП Голові УРДП Василеві Івановичу Гришкові, який від нині стає також діючим Генеральним Скеретарем ЦК УРДП.

3. До наступного пленуму ЦК УРДП або з'їзду УРДП Секретаріят ЦК УРДП і надалі залишається єдиним найвищим плянуючим і керуючим органом у всіх ділянках партійної праці. Тому жодні індивідуальні рішення окремих членів УРДП, без огляду на їх становище в партії, не є зобов'язуючими, якщо їхні рішення не були схвалені Секретаріятом ЦК УРДП.

4. Становище УРДП до подій в Державному Центрі УНР буде подане пізніше.

Секретаріят ЦК УРДП

Літні табори на оселі СУМА в Еленвілл

Серед мальовничих Кетскільких гір, які нагадують наші рідні українські Карпати, вже від багатьох років міститься відпочинково-вишкільний виховний центр літнього і зимового таборування молоді — оселя Спілки Української Молоді Америки (СУМА), одна з невід'ємних інституцій сучасної американської України.

Як і минулими роками, і цього року впродовж літніх місяців на оселі СУМА в Еленвілл відбулися 3-тижневі мішані табори молоді: два відпочинково - виховні (29 червня - 19 липня, 20 липня-9-го серпня) та один вишкільно-виховний для сумівських впорядників 1-го і 2-го ступня (10-30 серпня). В першому відпочинково-виховному таборі „Карпатська Січ" участь брало 230 юначок і юнаків віком від 6 до 17 років із стейтів: Коннектикат, Массачусетс, Меріленд, Ню Джерзі, Ню Йорк, Пенсильвенія та з Вашинґтону, Д. К.

Табором керує Команда у складі: ред. Вол. Левенець — командант, мґр Євген Гановський — головний виховник, студенти Тарас Куций — бунчужний, Оля Гвозд — медсестра, Галя Лев — писар ,Петро Савчин, Оксана Ференц і Ляриса Лозинська — виховники. Капелянами для літніх таборів СУМА є . проф. Любомир Гузар для католицького та о. Іван Ткачук для православного юнацтва. З важливіших таборових подій варто відмітити: Вечір під Івана Купала із програмою при ватрі та традиційним киданням у воду віночків, сплетених юначками; Веселу Ватру, при якій юнацтво виявляло свої здібності співанням дотепних пісеньок-куплетів на різні буденні, таборові теми. Молодше і старше юнацтво було зорганізоване у різні спортові команди, які змагались між собою. Молодше юнацтво СУМА мало три команди копаного м'яча: „Крилаті", „Січ" та „Тризуб", а старше дві: „Леви" і „Тигри". Відбувалися й мішані відбиванкові сети. Табір юнацтва СУМА „Карпатська Січ" відбував прогульки поза Оселю: старше юнацтво — 20-милеву прогульку на оселю УНС „Союзівку" під доглядом мґр Є. Гановського, Т. Куцого і О. Ференц, а молодше у Кетскільські гори. Також юнаки ходили на одноденну прогульку в гори, де й ночували під шатрами. Група Старшого юнацтва з табору „Карпатська Січ" брала організовану участь у маніфестації в Ню Йорку з нагоди Тижня Поневолених Націй, куди їздили автобусом, під кер. П. Савчина і Г. Лев. На закінчення першого 3-тижневого табору, в суботу 19 липня, відбулася святочна Ватра, присвячена 30-річчю Карпатської України. Всі учасники з тієї нагоди приступили до сповіді і спільного Св. Причастя. Другий 3-тижневий табір для юнацтва СУМА розпочався 20 липня, , з цією самою командою та подібною програмою. На табір прибуло 180 осіб.

Літні табори молодшого і старшого юнацтва СУМА в Еленвілл, Н. И., як і в Барабу, Вісканcин, „Холодному Ярі" біля Боффало, „Хортиці" біля Клівленду, „Києві" біля Дітройту, виконують велику роботу в ділянці патріотичного виховання української молоді в ЗСА, гартують не тільки її тіло, але й духа, плекають в неї найвищі вартості, дають найважливіші знання про Україну — якраз це, що забороняється українській молоді у поневоленій Україні, чого вона позбавлена і за чим тужить. Ми знаємо, що Москва хотіла б, щоб українська молодь у вільному світі виховувалась у наскрізь забріханих фразах комуністичної пропаганди, або щоби винародовилась, щоб позбутися всіх тих, які й в майбутньому зможуть сказати правду про Україну. Найкращою відповіддю на останню нагінку большевиків на СУМ у т. зв. „Вістях з України" є масова участь українських дітей і молоді в цьогорічних юнацьких таборах СУМ Америки. (Ю. Л.)

„Відпочинок" трудящих

У „Радянській Україні" з 30 липня Ол. Ковінька ось так пише про Горбанівський будинок відпочинку біля Полтави:

„...Як поставили кухню, їдальню й житлові будинки по ветхозаветній архітектурі років сорок п'ять тому, так вони й до цього часу стоять як реліквії старовини. Немає ні гарячої води, ні ванни. А тут же чимало спочиває жінок з дітками. Компетентні в ділах спочинку люди приїжджали, оглядали, головами хитали і обіцяли: переробимо, переладнаємо, перебудуємо. Гарячу воду пустимо, ванни поставимо. Позавчора пішов двадцятий рік, як ванни ставлять, воду пускають і активно чинять усне переобладнання.. Ми просто дивуємось і, звісно, пишаємося трудовою кмітливістю кухарів, які у маленькій кухні готують на триста осіб страви. В реорганізації кухні стаж обіцянок трохи менший— обіцяють тільки п'ятнадцять років. Зміст обіцянок аналогічний: заплануємо, доплануємо... Запланували, доплянували — ждіть. Газ ось-ось підключимо... Якихось там нещасних півкілометра лишилося прорити. Третє — довкола садиби п'ять озер. Уже давненько назріла потреба ті озера розчистити, довести їх до пуття і зробити одне озеро. Устаткувати пристойні купальні і організувати плавання на човнах..."

Нова професійна сила: д-р Юрій Вірстюк

Дітройт. — Юрій Олександер Вірстюк одержав 5-го червня ц.р. ступінь доктора медицини в College of Osteopathic Medicine and Surgery в Des Moines, Iowa.


Д-р Юрій Вірстюк

Д-р Юрій Вірстюк є сином бл. п. Юліяна і Стефанії Вірстюків з Дітройту. Народився у Львові в 1942 р. Розпочав освіту в українській парафіяльній школі Непорочного Зачаття в Дітройті. В 1960 р. закінчив середню освіту, згодом розпочав університетські пре-медичні студії у Wayne State University і закінчив їх в 1964 р. дипломом бакалявра з хемії і біології. 1965 р. розпочав медичні студії в згаданому коледжі і закінчив їх успішно цього року. Плянує спеціялізуватися в хітурґії.

Д-р Юрій Вірстюк є одружений з Альдоною з дому Спакаускас і має дві донечки, Наталію і Стефанію. Українська громада Дітройту радо вітає ще одного молодого лікаря-українця і бажає йому осягнути намічену мету у вибраній професії.

Д-р Вірстюк і його родина є членами 94-го Відділу УН-Союзу.

Клівленд вітає Капелю Бандуристів з ювілеєм

Парма, Ог. (О. М.) — Капеля — це наша національна гордість, це наша мистецька одиниця, члени якої зобов'язались добровільно „... пісні до скону служить..." Згадати б тільки про 5446 концертів у столичних важливіших містах країн світу, похвали світової слави музикознавців - рецензентів, символічні ключі від різних міст і т. п., та найновішу нагороду для Капелі — Хрест Симона Петлюри, — це важливі, але далеко не всі трофеї за її працю!

Клівлендська українська громада привітала Капелю з її ювілейним концертом масово і соборно. Заля середньої школи на 1000 осіб ледве помістила людей.

Бравурним „Христос Воскрес" бандуристи привітали зі сцени громадян Клівленду. 37 бандуристів - співаків, з того 15 бандур, першими акордами полонили присутніх. Довготривалими оплесками зібрані вітали бандуристів і їхнього мистецького керівника та дириґента Григорія Китастого. У програму концерту входили пісні, про які вже багато писала наша преса. На окреме відзначення заслуговує ювілейний подарунок — твір Китастого „Поема про Конотопську битву" на слова поета П. Карпенка - Криниці. Цей великий музичний твір очікує рецензента. На окрему згадку заслуговує також пісня „Як давно". Т. Китастого, яка в мистецькій сольовій інтерпретації М. М і н ського звогчила багатьом очі, зокрема, старшим громадянам. Вшановано композитора Гр. Китастого і виконавців його творів повстанням з місць та довготривалими оплесками, за що Капеля поза програмою проспівала „Пісню про Тютюнника" і „Ой ти, дівчино...". Після довготривалих оплесків було ще декілька повторень в часі концерту. Як окремі солісти у піснях виступали: Юрій Оришкевич, Петро Китастий, Терцет Б. Цюра, Б. Коссак і О. Садовий, Михайло Мінський, В. Поліщук і О. Садовий (І. Уманець і О. Садовий декляматори) у Поемі про Конотопську Битву; у другій частині програми: М. Мінський, В. Кучер, А. Лободоцький, П. Гончаренко, Я. Сена і М. Костюк та М. Мінський. В наддатках співали солісти П. Пахолюк і О. Садовий, М. Мінський і клівлендський бандурист Юрій Оришкевич.

В часі перерви Капелі було піднесено коші квітів: від Українських Злучених Організацій міста Клівленду, від хору „Дніпро" і від парафіяльного хору Свято - Володимирівської церкви, мистецьким керівником і дириґентом якого є Г. Китастий. Проф. д-р Михайло Пап як голова УЗО вітав Капелю від ім. організованого українського громадянства, а д-р Зенон Голубець, голова хору „Дніпро", вітав від хору „Дніпро" і його дириґента Є. Садовського, який був хворий і не міг вітати особисто.

Після концерту спільними зусиллями хору „Дніпро" і членів парафії св. Володимира влаштовано вечерю-прийняття для бандуристів і прихильників Капелі. В дружній атмосфері провели разом з бандуристами решту вечора. День 17 травня 1969 р. залишиться для клівлендців ювілейно - кобзарським спомином на довгий час!

За 50 років існування Капеля переживала світлі і трагічні дні свого народу. Постала вона в часі Української Гетьманської Держави 1918 р., а свій 50-літній ювілей святкує на гостинному американському к о н т иненті. Прийнявши ім'я Національного Пророка Тараса Шевченка, Капеля плекає надію у народі, піснею і бандурою закликає всіх земляків словами свого Патрона: „Свою Україну любіть... за неї Господа моліть". — Честь і слава нашим національним новітнім Кобзарям!

О. Макогін

ПОВІДОМЛЕННЯ

З почуттям відповідальности за збереження молодого покоління, посилюємо акцію за приєднання якнайбільшого числа учнів Шкіл Українознавства та якнайбільшого числа учасників садків-світличок і в тій цілі проголошуємо місяць вересень МІСЯЦЕМ „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Звертаємось до всіх українських установ та до всієї Української Громади підтримати нас у цьому та включитися активно в акцію на місцях.

Відгукніться на заклики установ, що провадять Школи Українознавства та Світлични-Садки.

На Світовій Виховно-Освітній Сесії, що відбулася в рямцях СКВУ в осені 1967 року, винесено постанову про створення Рідношкільного Фонду, завданням якого є допомогти у веденні і розбудові рідного шкільництва, як теж в організуванні та веденні діточих світличок-садків. Виконання цієї постанови доручено Централі Опікунів Шкіл Українознавства.

Початок збірки Рідношкільного Фонду призначено на місяць вересень — місяця „Рідної Школи".

Ми впевнені, що ніхто з нас, як теж ніодна організація не відмовиться від пожертви на Рідношкільний Фонд та включиться таким чином активно в боротьбу за душу української молоді. Пожертви просимо складати безпосередньо до Централі Опікунів, виписуючи чеки чи моні ордер-и на: Selfreliance Credit Union, 11838 Jos. Campau, Detroit, Mich., число конта 3592-3-91 R.Sh. Fond., або на руки місцевих Опікунів Шкіл Українознавства із зазначенням: „Рідношкільний Фонд".

Централя Опікунів Ш.У. „Рідна Школа; Шкільна Рада УККА; Союз Українок Америки; Об'єднання Українських Педагогів; Об'єднання Працівників Дитячої Літератури.

Д-Р МИРОН ГОЦА
(Посмертна згадка)

Затяжна й важка недуга поклала передчасно в могилу д-ра Мирона Гоцу. Він помер 20 червня ц.р. у шпиталі в Боффало, Н.Й.

Сл. п. д-р Мирон Гоца народився 4 лютого 1912 р. в містечку Белзі, Західня Україна. Змалку був сиротою, мав важке дитинство. Та й пізніше нелегкою дорогою пробивався він крізь життя. Власними силами добував і середню, й вищу освіту.

Спочатку закінчив учительську семінарію і став учителем початкової школи на польських землях, бо така була політика польського окупаційного уряду, щоб учителів-українців позбавляти можливости працювати і виховувати українських дітей. Пізніше склав ещ гімназійний іспит зрілости і поступив на студії у Львівський університет. Університетські студії закінчив в Інсбруці, в Австрії. В тому ж університеті здобув і докторат в ділянці філософії, з вислідом „кум лявде".

У 1949 р. переїхав сл. п. д-р Гоца з Австрії до ЗСА і поселився на деякий час в Боффало, а згодом у близькому містечку Кенмор. Працював спочатку на фізичних роботах, а від 1958 р. став професором університету в Наягара Фоллс, де викладав педагогіку і психологію. Студенти, кандидати на учителів середніх шкіл, любили свого викладача.

Д-р М. Гоца був автором статтей на близькі йому наукові теми і на теми політично-ідеологічні. Журналістичну працю розпочав ще в Рідному Краю. Тісно був пов'язаний з редакцією „Літературно-Наукового Вісника" (згодом „Вісника"). І на еміграції ім'я д-ра Гоци можна було зустріти на сторінках газет і журналів. В рукописах залишились незакінчені більші праці на психологічні теми. Цими писаннями повинен поцікавитись наш науковий світ, бо добрих психологів у нас мало, мало й праць з цієї ділянки.

Похорон сл. п. д-ра Мирона Гоци відбувся 23 червня 1969 р. з похоронного заведення Ольги Слотюк, де два вечори перед тим були відслужені Панахиди, в яких брали участь його колеги та студенти університету. Хоронив д-ра Гоцу о. Іван Жук, парох церкви св. Івана Хрестителя в Боффало-Блекрак, до якої належав Покійний. Після Служби Божої і похоронного Богослуження, о. І. Жук попрощав д-ра М. Гоцу теплими словами від парафії. Поховано Покійного в Тонаванді. Над вікритою могилою прощальне слово від громадянства сказав д-р Михайло Лоза. Після похорону відбулися поминки в парафіяльній залі при церкві св. Івана Хрестителя.

Осиротив сл. п. д-р М. Гоца дружину й п'ятеро дітей, в тому числі дочку Клявдію, надійну піяністку.

Похороном займалися, крім родини, чимало приятелів. Особливу підтримку родині Покійного виявили п-во Олексієви, Морозевичі, Шарвани та Балюти.

М. Л-й

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

ПОВЕРНУЛИСЯ З ПОЛОНУ



Звільнені з північнов'єтнамського полону три американські військовики прибули вже до ЗСА. На фото вгорі: лейтенант фльоти Роберт Ф. Фрішман і моряк Даглес Б. Гегдел під час пресової конференції в Ню Йорку. Внизу: капітана летунства Веслі Л. Рамбла, який був поранений і попав у полон, виносять із літака на летунській базі Ендрю поблизу Вашинґтону.

В КНИГАРНІ „СВОБОДИ" МОЖНА НАБУТИ:

1. Кость Паньківський: РОКИ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ	$7.00
2. Докія Гуменна: СКАРГА МАЙБУТНЬОМУ. Тверда оправа	5.00
3. Федір Дудко: МОЯ МОЛОДІСТЬ: Сторінки з автобіографії	1.50
4. John Panchuk: SHEVCHENKO TESTAMENT. Annotated Commentaries	3.00
5. Нестор Король: УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО — РОДОНАЧАЛЬНИК КІННОГО ВІЙСЬКА МОСКОВІЇ-РОСІЇ. Стор. 96 + ілюстрації	2.00
6. Михайло Островерха: БЛИСКИ І ТЕМРЯВИ. 1. ч. у Галицькій волості. 2. ч. Через Київ на Львів. Стор. 208.	3.00
7. Лука Луців: ІВАН ФРАНКО. Життя і творчість.	1.50
8. Ганна Черінь: ІДЬМО ЗІ МНОЮ! Репортаж. Стор. 235	3.00

Книжки висилаємо за попереднім надісланням повної належности.

SVOBODA, 83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Найновіше видання Кооперативного Видавництва „ЧЕРВОНА КАЛИНА"

Володимир Галан

БАТЕРІЯ СМЕРТИ

Це книжка військовика і громадського діяча.

Сóтлінні, військові мали-нариси, виготовлені сотником Йоахимом Вишневецьким, баталістичні кольорові образи Леоніда Перфецького прикрашують цю книжку. Мистецька обгортка Богдана Божемського. Спомини починаються Піснею Артилерії — слова і мелодія Романа Купчинського.

Ціна в м'якій оправі: $5.00. Замовлення і належність (чеками або М. О.) слати на адресу:

"Svoboda"
83 Grand Street Jersey City, N.J. 07303

Д-Р ЛУКА ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО — БОРЕЦЬ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ І СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

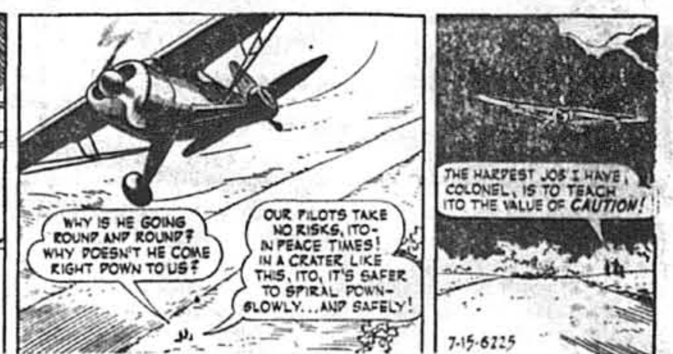
Праця охоплює цілість життя, діяльности і творчости Івана Франка, починаючи від його дитячих і юнацьких літ аж по останні роки поета. Біографію і творчість розглядає автор на основі поетових творів і висловів самого Івана Франка. Автор наводить їх думки і погляди окремих франкознавців дореволюційних і пореволюційних, як також сучасних підсовєтських. Шість повних сторінок друку обіймає реєстр давньої і сучасної літератури про Івана Франка, яку використав автор.

Книжка повинна бути в кожній українській хаті.
654 сторін друку. Тверда оправа. Ціна $9.50.

Замовлення і належність слати:
"SVOBODA", 81-83 Grand Street (P.O.Box 346), JERSEY CITY, N.J. 07303

ТАРЗАН, Ч. 6225. Іто не знає, що таке терпеливість





Будемо, Тарзане, далі скидати з парашутами важкі споруди, але наші кур'єрські літаки можуть прибувати й відлітати.

Ось, полковнику Блейк, надходить один літак!

Чому він кружляє довкола й довкола, чому не знизується просто до нас?

Наші пільоти, Іто, не ризикують — у мирних часах! У кратері, як ось цей, Іто, безпечніше знизуватись спіралею — повільно і безпечно!

Найтруднішою працею, яку маю, полковнику, є навчити Іта вартости обережности!